

УДК 37.013.41

Катерина СКРИПКА

ORCIDiD: 0000-0002-8325-2830

аспірант ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України, заступник начальника управління –
начальник відділу освіти управління освіти,
культури і туризму Дергачівської районної
державної адміністрації Харківської області

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті висвітлено питання формування інклюзивного освітнього середовища в системі загальної середньої освіти України. Стан порушеного питання проаналізовано на матеріалі нормативно-правових документів, виділено цілеспрямовані дії держави для створення найсприятливіших умов для забезпечення самоактуалізації, активної участі в системі сучасних суспільних відносин людини з особливими освітніми потребами. У новій школі заохочується інклюзивна освіта. Інклюзивне середовище-перший крок до того, щоб дитина з особливими потребами могла стати складовою соціуму. Тому для створення повноцінного інклюзивного середовища в загальній середній освіті України необхідно докласти виважених зусиль, щоб керівники закладів загальної середньої освіти з педагогами, батьками змогли забезпечити успішне навчання дітей з особливими освітніми потребами, які хочуть жити звичайним життям, хочуть, щоб їх сприймали такими, якими вони є.

Найважливіше – створити загальну атмосферу. Якщо до такої дитини ставитися як до звичайного школяра, то таке ставлення передається і іншим учителям та однокласникам. Діти надаватимуть посильну допомогу і учень з особливими потребами почуватиметься вільно. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими потребами і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати в толерантно ставитися до людських відмінностей. Інклюзія – успішне майбутнє, що починається з гарного старту.

Ключові слова: інклюзивне освітнє середовище, особи з особливими потребами, освітнє середовище, загальна середня освіта, рівний доступ, інклюзивна освіта.

Вступ. Сьогодні нарешті настав час активного впровадження інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами та їх соціалізації у житті українського суспільства. І такі зміни надзвичайно важливі в контексті розвитку України як демократичної держави, де кожен громадянин має можливості для реалізації свого потенціалу. Створення інклюзивного освітнього простору в системі освіти, інтегрування особливих дітей в загальноосвітній простір України є одним з напрямків гуманізації всієї системи освіти. Такі діти потребують виняткової турботи, що найважливіше, чуйного й доброзичливого ставлення оточуючих.

Актуальність теми. Усі люди різні, і вони відрізняються від інших. Сучасне суспільство повинно бути готовим до всього. І починати треба з дітей як з найбільш відкритої та здатної до діалогу частини суспільства. Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей: всі діти – цінні й активні члени суспільства. Навчання в інклюзивних освітніх закладах корисне як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для інших дітей. Взаємодія зі здоровими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими потребами і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія між учнями з особливими освітніми потребами та іншими дітьми в інклюзивних класах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Для того, щоб підготувати дітей, які мають особливі потреби, до майбутнього життя в соціумі, а

суспільство – до сприйняття дітей як повноцінних громадян, необхідно створити інклюзивне освітнє середовище. Аналіз теоретичних джерел довів, що останнім часом одним із найяскравіших соціальних нововведень є інклюзивна освіта, засвідчив неухильне зростання наукового інтересу до створення освітнього середовища. Починаючи з 1970-х рр., до вивчення різних аспектів інклюзивної освіти звертались зарубіжні вчені У.Бронфенбреннер, Дж. Мерсер, М. Рейнольдс, І. Дено.

Роботи, присвячені інтеграції осіб з особливими освітніми потребами досліджували: у соціально-психологічному аспекті: О. Асмолов, І. Расюк, М. Семаго. У наукових публікаціях В. Бондар [2], І. Калініченко [4], А. Колупасової [7], Ю. Бойчук [1], О. Рассказової [13], Дмитренка К. А. [3] трактуються поняття інклюзивного середовища та його створення в системі загальної середньої освіти.

Мета дослідження полягає у визначенні суті та особливостей створення інклюзивного освітнього середовища в системі загальної середньої освіти України та виокремленні шляхів розв'язання порушеного питання, для розв'язання якого було проаналізовано та узагальнено наукову літературу, законодавчу базу у сфері інклюзивної освіти в Україні. На підставі аналізу наукової літератури визначити показники та рівні інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи термін «інклюзивна освіта», фахівці проаналізували визначення, що міститься в головних міжнародних документах: стандартних правилах урівняння можливостей інвалідів ООН, Декларації прав дитини ООН, Саламанській декларації та програмі дій з навчання осіб з особливими потребами, Міжнародних консультаціях із питань раннього навчання дітей з особливими освітніми потребами тощо, – і, зрештою, дійшли висновку, що інклюзивна освіта – це

система освітніх послуг, яка ґрунтується на забезпеченні основного права дітей на освіту, права навчатися за місцем проживання та передбачає навчання в умовах загальної середньої освіти.

10 травня 2002 року Кабінет Міністрів України підписав Підсумковий документ Спеціальної сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ, сприятливий для дітей», де забезпечення можливості здобувати високоякісну освіту визначене одним із чотирьох пріоритетних напрямів діяльності. Для реалізації окреслених завдань Верховна Рада України ухвалила Закон «Про загальнодержавну програму, Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» [11] на період до 2016 року» (від 05.05.2009 р. № 1065 – VI). Програма мала на меті об'єднати в одну систему зусилля держави щодо захисту прав дітей. У галузі освіти наголошено на створенні рівних умов для доступу кожної дитини до високоякісної освіти (дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно – технічної і вищої) для забезпечення розвитку особистості, суспільства та держави.

Результатом планомірної роботи з упровадженням інтегрованого та інклюзивного навчання в закладах освіти України є затвердження «Концепції розвитку інклюзивного навчання» (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 р. № 912). У документі сформульовано мету, завдання і принципи розвитку інклюзивної освіти.

Мета інклюзії в освіті полягає в ліквідації соціальної ізоляції (виключення), що є наслідком негативного ставлення до поняття різноманітності. Відправною точкою цього поняття є переконання, що освіта є одним із основоположних прав людини і основою для більш справедливого суспільства. Одним з головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в шкільному середовищі та поза його межами. Інклюзивна освіта є підходом, який допомагає адаптувати освітню

програму та навчальне середовище до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями. Для визначення поняття інклюзії, важливо звернути увагу на чотири елементи, які ілюструють її характерні особливості. Інклюзія – це процес, що розглядається як постійний пошук ефективних шляхів задоволення індивідуальних потреб усіх дітей. У цьому випадку відмінності розглядаються як позитивне явище, яке стимулює навчання дітей та дорослих. Інклюзія пов'язана з визначенням перешкод та їх подоланням. Відповідно, вона включає проведення комплексної оцінки, збір інформації з різноманітних джерел для розробки індивідуального плану розвитку та реалізації його на практиці.

Інклюзія передбачає присутність, участь та досягнення. Присутність в цьому контексті розглядається як надання можливості навчатися в закладі загальної середньої освіти та пристосування, необхідні для цього; участь розглядається як позитивний досвід, який набуває учень у процесі навчання та врахування ставлення учня до самого себе в цьому процесі; досягнення розглядається як комплексний результат навчання упродовж навчального року, а не лише результати тестів та екзаменів. Інклюзія передбачає певний наголос на тих групах учнів, які підлягають ризику виключення або обмеження в навчанні. Це визначає моральну відповідальність перед такими групами ризику та гарантування їм можливості участі в освітньому процесі.

Основні принципи інклюзивного навчання передбачають:

- всі діти мають навчатися разом в усіх випадках, коли це виявляється можливим, незважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів, узгоджуючи різні види й темпи навчання;
- впровадження якісної освіти для всіх завдяки відповідному

навчально-методичному забезпеченню, застосуванню організаційних заходів, розробці стратегії викладання;

- діти з особливими освітніми потребами мають отримувати додаткову допомогу, яка стане їм в нагоді для забезпечення успішності процесу навчання [10].

Запровадження інклюзивної освіти покликане забезпечити доступність до якісної загальної середньої та дошкільної освіти дітям з особливими освітніми потребами з огляду на їх здібності, можливості, бажання та інтереси.

Мета «Концепції розвитку інклюзивного навчання» пов'язана з виокремленням пріоритетів державної політики у сфері освіти в частині забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям з особливими освітніми потребами щодо створення умов для вдосконалення системи освіти та соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з інвалідністю, шляхом упровадження інноваційних технологій, як-то інклюзивного навчання; із формуванням нової філософії суспільства стосовно позитивного ставлення до дітей та осіб із порушенням психофізичного розвитку й інвалідністю [8].

Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти потребує з'ясування сутності поняття «інклюзивне середовище», принципів цього процесу та окреслення основних векторів його реалізації в закладах загальної середньої освіти України. Аналізуючи зміст освітнього середовища, О. Рассказова розглядає його як «сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освітнього процесу, як системи впливу умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні» [13]. Психологи, педагоги розуміють під освітнім середовищем систему умов, що

створюються для особистісного розвитку учасників освітнього процесу: освітні технології, навчальна та управлінська діяльність, способи взаємодії із зовнішніми чинниками. І. Калініченко трактує поняття інклюзивного середовища як освітнє середовище закладу, де система освітніх послуг ґрунтується на забезпеченні основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу [6].

У межах створення інклюзивного освітнього середовища багато вчених визначають формулювання інклюзивного середовища як гнучкої індивідуальної системи навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах закладу загальної середньої освіти за місцем проживання. Навчання відбувається за індивідуальним навчальним планом, забезпечується медико-соціальними психолого-педагогічним супроводом [1].

Таким чином, приходимо до визначення власного трактування поняття інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти як комплексного процесу рівного доступу до якісної освіти особливих дітей через організацію їх навчання в закладах загальної середньої освіти на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, компетентнісного підходу до управління освітнім процесом. Суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя та його роль не як наставника, а як модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Принципи інклюзивного освітнього середовища полягають у соціалізаційній спрямованості освітнього процесу, індивідуалізації освітнього середовища (організації інклюзивного освітнього середовища з урахуванням особливостей і потреб кожного, хто навчається); інтегративності супроводу суб'єктів інклюзивного освітнього середовища (результату узгодженої сумісної діяльності групи супроводу дитини); ціннісному і толерантному ставленні до суб'єктів освітнього процесу, їх

діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору [14].

Орієнтуючись на матеріали з питань впровадження інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, приходимо до відповідної технології формування інклюзивного середовища:

1. Вивчення ситуації на території обслуговування закладу щодо кількості дітей з особливими освітніми потребами через взаємодію з органами охорони здоров'я, інклюзивно-ресурсного центру, працівниками закладів дошкільної освіти, бесід з батьками;

2. Визначення попередньої мережі інклюзивних класів та груп в закладах загальної середньої освіти;

3. Визначення дій щодо адаптації освітнього середовища (за нозологіями дітей в інклюзії) для кожного фахівця закладу загальної середньої освіти;

4. Організація методичного забезпечення: навчальні програми, корекційно-розвиткові програми, авторські корекційно-розвиткові програми, підручники, дидактичні матеріали;

5. Пристосування матеріально – технічної бази закладу ЗЗСО: побудова пандусу, створення рекреаційних зон відпочинку, придбання необхідного медичного та спортивного обладнання, облаштування кабінетів ЛФК;

6. Введення посад асистента вчителя (відповідно до кількості класів, груп – 0,5 ставки в кожну);

7. Створення психолого – педагогічної команди (заступник директора з НВР, вчитель (класовод), психолог, соціальний педагог, дефектолог, вчитель – логопед);

8. Налагодження партнерських стосунків з батьками дітей з особливими освітніми потребами, які обов'язково входять до складу психолого – педагогічної команди.

9. Методична робота з кадрами: заходи (усі форми: наради, в тому числі інструктивно-методичні, семінари, конференції, консиліуми тощо); курси підвищення кваліфікації.

10. Складання індивідуальної програми розвитку (навчально-виховні стратегії і підходи, система додаткових спеціальних послуг), яка містить інформацію про дитину, учня; актуальний рівень розвитку знань і вмінь дитини, учня; розробка корекційних планів (програм) усіх спеціалістів, які працюють з учнем (психолога, соціального педагога, дефектолога, логопеда, фахівця з ЛФК, ритміки); конспекти занять.

11. Складання індивідуального навчального плану на навчальний рік (на основі типових з урахуванням спеціальних) перелік навчальних предметів; кількість відведених годин на кожен предмет; корекційно-відведених годин на кожен предмет; корекційно-розвиткові заняття;

12. Моніторинг освітніх досягнень (інформація про прогрес учня): робочі зошити; зразки робіт дитини (малюнки, доробки); контрольні листки (індивідуальні картки для контрольних, самостійних робіт); тести, анкети; результати спостережень, корекційної роботи: психолога, соціального педагога, логопеда, сурдопедагога, олігофренопедагога, фахівця з ЛФК [5].

Інклюзивна освіта є підходом, який допомагає адаптувати освітню програму та освітнє середовище до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями. Головною метою інклюзивного навчання є створення умов для особистісного розвитку дітей з особливими потребами.

Серед основних векторів інклюзивного навчання слід відмітити: забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладів загальної середньої освіти в комплексному поєднанні з корекційно-реабілітаційними заходами, виховання в учнів любові до праці, здійсненні їхньої допрофесійної підготовки, різнобічний розвиток дитини

на основі виявлення її нахилів та здібностей, формування інтересів і потреб, виховання школярів як культурної і моральної людини з етичним становленням до навколишнього світу й самої себе. У створенні інклюзивного середовища слід зазначити позитивні аспекти залучення дітей з особливими потребами до закладів загальної середньої освіти:

- діти зможуть почувати себе потрібними, стати самостійними;
- зміниться поведінка, ставлення до навчання та оточення;
- діти успішно адаптуються в колективі, у них з'являється комунікація,
- зникає відчуття ізольованості);
- здорові діти накопичують позитивний досвід взаємодії;
- усі діти сприймають одне одного як рівних;
- забезпечується співпраця, співдружність;
- діти з особливими потребами починають почуватися комфортно;
- педагоги мають додаткові можливості розвинути і продемонструвати
- свою педагогічну майстерність [7].

Таким чином, необхідно зазначити, що серед переваг створення інклюзивного середовища в Україні можна виокремити наступні, а саме:

1. Для дітей з особливими освітніми потребами:
 - оволодіння новими навичками та вміннями;
 - навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей;
 - ровесники відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами.
2. Для звичайних дітей, які вчаться
 - поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим;

- природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;

- налагоджувати й приймати дружні стосунки з людьми. Які відрізняються від інших.

3. Для педагогів та фахівців:

- учителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів.

- спеціалісти (педагоги спеціального профілю, медики, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчать дивитися на життєві ситуації очима дітей.

- у оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвиткові дітей, враховуючи індивідуальні особливості кожного.

Висновки. Таким чином, інклюзивна освіта акцентує увагу на персоналізації процесу навчання. Відтак у процесі інклюзивного середовища необхідно створювати такі умови: впровадження принципів демократичних взаємин; використання поєднаних видів діяльності, що сприяють згуртуванню колективу; надання спеціалізованої допомоги учням з особливими потребами, які навчаються з іншими дітьми; оцінювання педагогом успіхів учнів.

Вважаю доцільним створення єдиного психологічно комфортного освітнього середовища для дітей, що мають різні освітні можливості. Таким чином розв'язуються питання усунення стереотипів у суспільній свідомості щодо ставлення до дітей з особливостями розвитку.

Використана література

1. Бойчук Ю.Д., Сіліна Г.О. та інші (За заг. ред. Покроєвої Л.Д). Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання і виховання: навч.-метод. посібник /

Бойчук Ю.Д., Сіліна Г.О. та інш. (За заг.ред. Покроєвої Л.Д)- Харків: Харківська академія неперервної освіти, Видавництво «Точка, 2014-292 с.

2. Бондар В. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загальноосвітні заклади: за і проти /В. Бондар // Дефектологія. – 2003. – № 3. – С. 2–5.

3. Дмитренко К.А. Працюємо з «особливою» дитиною в звичайній школі / К.А. Дмитренко, М.В. Коновалова, О.П. Семиволос. - Х.: ВГ. «Основи, 2018-120 с. табл., схеми, рис.- (серія» Нові формати освіти»)

4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 23.05.2017 № 2053-VIII.

5. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад : навч.-метод. посіб. / Всеукр. фонд "Крок за кроком", Міжнар. фонд "Відродження" ; [упоряд.: Патрикеева О. О. та ін. ; під заг. ред. Шинкаренко В. І.]. - 2-е вид., стер. - К. : Вид. дім "Плеяди", 2013. - 95 с. : іл., табл.(. - Проект "Використання індексу інклюзії для розвитку інклюзивної школи"). - Бібліогр.: с. 94–95.

6. Калініченко І.О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини / І.О. Калініченко // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами»], (Київ, 23–24 лист. 2011 р.) Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – К., 2011. – С. 44–51.

7. Колупаєва А.А. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Н.З. Софій, Ю.М. Найда / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда [та ін.]; за заг. ред. Л.І. Даниленко. – К., 2007. 128 с

8. Колупаєва П. А. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально–методичний посібник/ Кол.авторів і Колупаєва А.А., Софії Н.З, Найда Ю.М. та ін. За загальною ред. Даниленко Л.І., -К.: 2007-128 с.

9. Мандражи О.А. Управління освітніми проектами [Електронний/ресурс] / О.А. Мандражи // Адаптивне управління: теорія й практика. Серія «Педагогіка», 2018.– Вип. 4 (7). – Режим доступу до ресурса : http://am.eor.by/images/adapt/Vol.4ped7/18ped4_7mandrazhy.pdf.

10. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 року №912 «Про затвердження концепції розвитку інклюзивної освіти»

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 року №706 «Про затв. Державної цільової програми « Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів на період до 2020 року.

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року № 545 «Про інклюзивно-ресурсний центр»

13. Рассказова О. І. Теорія та практика розвитку соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.05 / Рассказова Ольга Ігорівна ; М-во освіти і науки України, Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка". — Луганськ, 2014. — 44 с.

14. Чайковський М. Є. Інклюзивний простір як середовище соціально-педагогічної роботи з молоддю з інвалідністю. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна № 13/2017 с. 76-80

References

1. Boichuk Y.D., Silina H.O. ta inshi (Za zah. ped. Pokroievoi L.D). Dytyna z osoblyvymy osvithnyimi potrebamy: medychni ta psykhologo-pedahohichni aspektu y rozvytku, navchannia i vykhovannia: navch.-metod. Posibnyk/ Boichuk Yu.D., Silina H.O. ta insh. (Za zah.red. Pokroievoi L.D)- Kharkiv: Kharkivska akademiia nepreryvnoi osvity, Vydavnytstvo «Tochka, 2014-292 s.

2. Bondar V. Intehratsiia ditei z obmezhenymy psykhofizychnymy mozhlyvostiamy v zahalnoosvitni zaklady: za i proty /V. Bondar // Defektolohiia. – 2003. – № 3. – S. 2–5.

3. Dmytrenko K.A. Pratsiuemo z «osoblyvoiu» dytynoiu v zvychni ishkoli /K.A. Dmytrenko, M.V. Konovalova, O.P. Semyvolos. - Kh.: Vh. «Osnovy, 2018-120 s. tabl., skhemy, rys.- (seriia) Novi formaty osvity»)

4. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» shchodo osoblyvosti dostupy osib z osoblyvymy osvithnyimi potrebamy do osvithnikh posluh» vid 23.05.2017 № 2053-VIII.

5. Indeks inkliuzii: zahalnoosvitni navchalnyi zaklad : navch.-metod. posib. / Vseukr. fond «Krok za krokom», Mizhnar. fond «Vidrodzhennia»; [uporiad.: Patrykeieva O. O. ta in. ; pid zah. red. Shynkarenko V. I.]. - 2-e vyd., ster. - K. : Vyd. dim «Pleiady», 2013. - 95 s. : il., tabl.(. - Proekt "Vykorystannia indeksu inkliuzii dlia rozvytku inkliuzyvnoi shkoly"). - Bibliohr.: s. 94–95.

6. Kalinichenko I.O. Osoblyvosti formuvannia inkliuzyvnoho osvithnoho seredovyshcha dlia zabezpechennia vsebichnoho rozvytku dytyny / I.O. Kalinichenko // Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebamy: materialy XI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [«Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebamy»], (Kyiv, 23–24 lyst. 2011 r.) Vidkrytyi mizhnar. un-t rozvytku liudyny «Ukraina». – K., 2011. – S. 44–51.

7. Kolupaeva A.A. Kontseptualni aspekti inkliuzivnoi osviti / N.Z. Sofiy, Yu.M. Nayda / Inkliuzivna shkola: osoblyvosti organizatsii ta upravlinnya: navchalno-metodichniy posibnyk / A.A. Kolupaeva, N.Z. Sofiy, Yu.M. Nayda [ta in]; za zag. red. L.I. Danilenko. – K., 2007. 128 s.

8. Kolupaeva A.A. Inkluzivna shkola: osoblivosti organizatsii ta upravlinnya: navchalno-metodichniy posibnik / Kol.avtoriv i Kolupaeva A.A. Sofiy N.Z., Nayda Y.M. [ta in]; za zag. red. L.I. Danilenko. – K., 2007. 128 s.

9. Mandrazhy O. A. Upravlinnia osvityny proektamy / O.A. Mandrazhy // Elektronne naukove fakhove vydannia «Adaptyvne upravlinnia: teoriia y praktyka». Vypusk 4(7), 2018.

10. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.10.2010 roku №912 «Pro zatverdzhennia kontseptsii rozvytku inkluzyvnoi osvity»

11. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.07.2017 roku №545 «Pro inkluzyvno-resursnyi tsentr.»

12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.08.2012 roku №706 «Pro zatv. Derzhavnoi tsilovoi prohramy «Natsionalnyi plan dii z realizatsii Konventsii pro prava invalidiv na period do 2020 roku.

13. Rasskazova O. I. Teoriia ta praktyka rozvytku sotsialnosti uchniv v umovakh inkluzyvnoi osvity : avtoref. dys. d-raped. nauk : 13.00.05 / Rasskazova O. I. ; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. zakl. "Luh. nats. un-t im. T. Shevchenka". — Luhansk, 2014. — 44 s.

14. Chaikovskiy M.I. Inkluzyvnyi prostir yak seredovyshe sotsialno-pedahohichnoi roboty z moloddiu z invalidnistiu. Zbir nyknaukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina № 13/2017 s. 76-80

Катерина Сергеевна Скрипка

аспирант ГВУЗ «Университет менеджмента образования» АПН Украины,
заместитель начальника управления – начальник отдела образования
управления образования, культуры и туризма Дергачевской районной
государственной администрации Харьковской области

СОЗДАНИЕ ИНКЛЮЗИВНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ЗАВЕДЕНИЯХ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье раскрыт вопрос формирования инклюзивной образовательной среды в системе общего среднего образования Украины. Состояние данного вопроса проанализировано на материале нормативно-правовых документов, выделены целенаправленные действия государства для создания благоприятных условий для обеспечения самоактуализации, активного участия в системе современных общественных отношений человека с особыми образовательными потребностями. В новой школе поощряется инклюзивное образование. Инклюзивная среда – первый шаг к тому, чтобы ребенок с особенными потребностями мог стать составляющим социума. Поэтому для создания полноценной инклюзивной среды в общем среднем образовании Украины необходимо доложить

взвешеных усилий, чтоб руководители учреждений общего среднего образования с педагогами, родителями могли обеспечить успешное обучение для детей с особенными образовательными потребностями, которые хотят жить обычной жизнью, хотят, чтоб их принимали такими, какие они есть.

Самое важное – создать общую атмосферу. Если к такому ребенку относиться как к обычному школьнику, то такое отношение передается и другим учителям и одноклассникам. Дети будут оказывать посильную помощь и ученик с особыми потребностями будет чувствовать себя свободно. При этом дети с типичным уровнем развития демонстрируют соответствующие модели поведения детям с особыми потребностями и мотивируют их к развитию и целенаправленному использованию новых знаний и умений. Благодаря такому взаимодействию дети учатся естественно воспринимать и толерантно относиться к человеческим различиям. Инклюзия – успешное будущее, которое начинается с хорошего старта.

Ключевые слова: инклюзивная образовательная среда, образовательная среда, общее среднее образование, равный доступ, инклюзивное образование.

Katerina Serg. Skrypka

Graduate Student Of The Higher Educational Institution "University Of Education Management" Of The Academy Of Pedagogical Sciences Of Ukraine, Deputy Head of the Department – Head of Education Department Of Education, Culture and Tourism Of The Derhachi District State Administration Of The Kharkiv Region

CREATION OF AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION OF UKRAINE

Abstract. The article outlines the issue of formation of an inclusive educational environment in the system of general secondary education of Ukraine. The state of the issue raised on the material of the normative and legal documents is focused on purposeful actions of the state to create the most favorable conditions for ensuring self - actualization, active participation in the system of modern social relations of a person with special educational needs. The new school encourages inclusive education. An inclusive environment is the first step for a child with special needs to become an integral part of society. Therefore, in order to create a fully-fledged inclusive environment in Ukraine's general secondary education, it is necessary to exert a diligent effort to ensure the managers of institutions of general secondary education with teachers,

parents are able to provide successful education for children with limited educational needs who want to live an ordinary life, want to be accepted by such they are.

The most important thing is to create a general atmosphere. If you treat such a child as an ordinary student, then this attitude is passed on to other teachers and classmates. Children will be able to help and students with special needs will feel free. At the same time, children with a standard level of development demonstrate appropriate behavior patterns for children with special needs and motivate them to develop and purposefully use new knowledge and skills. Due to such interaction, children learn to perceive tolerant attitude towards human differences naturally. Inclusiveness is a successful future, which begins with a good start.

Key words: inclusive educational environment, people with special needs, educational environment, general secondary education, equal access, inclusive education.

Стаття надійшла до редакції 29 листопада 2018 року

Рецензент:

кандидат педагогічних наук **Л.О. Лузан**